

Расюк Едуард Вікторович,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Приймак Людмила Володимирівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії
внутрішніх справ

ДЕТЕРМІНАНТИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Анотація. У тезах йдеться про актуальність розгляду питання детермінантів, кримінальних правопорушень кваліфікованих як домашнє насильство, які в незалежності від сфери правоохоронної діяльності, впливають на вчинення вищезазначених кримінальних правопорушень, на які ніхто не може вплинути крім самої особистості злочинця.

Summary. The theses deal with the urgency of considering the causes of the so-called determinants, criminal offenses classified as domestic violence. Regulating this issue in law enforcement and ways to improve the ability to reduce these offenses is important, but there are factors that, regardless of law enforcement, affect the commission of the above criminal offenses, which no one can influence except the identity of the offender.

Ключові слова: домашнє насильство, причини, особа злочинця, правоохоронна система.

Домашнє насильство – здається, що в сучасній розвинутій державі, де найвищою соціальною цінністю визнається людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість і безпека, цей термін не повинен бути настільки актуальним та поширеним. Та, на превеликий жаль, увага міжнародних організацій та безпосередньо правоохоронної системи України, направлена саме на причини домашнього насильства та основні дієві шляхи подолання його. Проведено велику кількість досліджень, опитано ще більше постраждалих від домашнього насильства та самих насильників, вивчено умови, які б могли впливати на дану діяльність, змінено та доповнено відповідальність за вчинення домашнього насильства, але дані правопорушення так і залишаються одними з найпопулярніших. Проаналізувавши літературу, в якій є дана тема, я можу виділити такі причини домашнього насильства: ревності, подібна поведінка в батьківській сім'ї, проблеми з прийняттям своєї особистості, психічні захворювання, наркоманія, алкоголізм, швидка зміна способу життя, булінг в дитинстві, низький рівень життя. Ці всі причини можна розділити, на ті, що набулися внаслідок невдалого дитинства та ті, що

набулися вже під час дорослого життя, а саме такого, де на особу вже лягає певна відповідальність. Ревнощі – причина досить актуальна, адже через ревнощі здійснюється майже третя частина кількості правопорушень пов'язаних з домашнім насильством, здається, що вона не є такою важливою, але ж саме вона поєднує в собі також і невпевненість особи, сформовану модель поведінки в сім'ї, де вона виросла та алкоголізм. Така причина, як швидка зміна способу життя більше відноситься до тих, хто стає батьками в ранньому віці або не з особистого бажання. Та ця причина більше стосується вчинення домашнього насильства проти дітей, адже зазвичай молоді батьки ще не відчують батьківську відповідальність, не можуть зрозуміти, що робити з дитиною, як правильно з нею поводитись та як її виховувати, і на будь-яку поведінку дітей, яка їм не подобається, реагують агресією, а саме криками, приниженням та застосуванням фізичної сили. Низький рівень життя породжує більше насильство морального типу, адже воно базується на невдоволенні матеріальним забезпеченням сім'ї. Класичний приклад – це чоловік, який на думку жінки, отримує недостатню кількість заробітної платні, або ж погані умови проживання, неможливість забезпечення проживання та утримання членів сім'ї. Такий чинник як психічні розлади або захворювання є найбільш непередбачувани, адже не можливо передбачити, в який момент буде бажання здійснити будь-яку шкоду оточуючим, від чого особа отримує задоволення та на о вона готова заради цього. Булінг в дитинстві має вагомий вплив на психіку дитини, і частіше шкідливий вплив. Не можливо сказати точно як в майбутньому відобразиться це, але найчастіше особи, які піддавалися булінгу зі сторони будь-кого, виростають та стають такими ж буллерами, а може й гіршими. Наприклад, дитина піддавалася цькуванню в школі, але на її прохання про допомогу ніхто не відповів, батьки не звернули увагу і не допомогли, в результаті чого в майбутньому вже побудувавши свою сім'ю дана особа буде знущатися з своїх членів сім'ї, знаючи що їм ніхто не допоможе, а якщо й намагатимуться, то не приймуть для цього необхідну кількість заходів. Більшість осіб злочинців не переймаються за відповідальність за своєї дії, адже знають що мало хто розповідає про домашнє насильство, ще меншій кількості вірять, тому що зазвичай особами які здійснюють домашнє насильство є ті, хто на перший погляд не може такого вчиняти. Також додатковою проблемою розкриття фактів домашнього насильства є те, що в нашому суспільстві вже склалася думка, що такі відносини є нормою, тому жертви довгий час терплять знущання від свого партнера. Тому, на мою думку, важливим детермінантом цього виду злочинності також можна вважати низький рівень відкритості вчинення даних правопорушень, домашнє насильство можна вважати латентною злочинністю, а саме суміжною, адже потерпілі не оцінюють протиправні діяння проти них як злочин. Але є і позитивні зрушення, адже на даний час проводиться велика

кількість заходів спрямованих на запобігання домашнього насильства, створення так званих місць перебування, для осіб, яким немає де сховатися від насильника, створюються фонди надання матеріальної та психологічної допомоги постраждалим, залучення більшої кількості представників правоохоронних органів для регулювання питань саме у сфері вчинення домашнього насильства. На разі питання відповідальності, запобігання та протидії домашньому насильству регулюють такі нормативно-правові акти: Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та Кодекс України про адміністративні правопорушення. До речі, відносно нещодавно діючий Президент України підписав Закон щодо посилення відповідальності за домашнє насильство.

Беручи до уваги зрушення у кількості розкриття даних правопорушень за період з 2015 року і до сьогодні, та зрівнюючи їх, можна сказати, що робота, яка проводиться для попередження та виявлення фактів домашнього насильства є ефективною, адже відносна частка даних правопорушень значно зменшилась. Отже, наша держава, а саме органи виконавчої влади йдуть по правильному шляху, намагаючись попередити домашнє насильство та викоринити причини вчинення домашнього насильства.

Списки використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 року
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984.
3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017.
4. Закон України "Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі" від 29.07.2021, набрання чинності 01.08.2021.
5. Лист Міністерства освіти і науки України «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству» від 18.05.2018.
6. Навч. посібник. Іванов Ю. Ф., Джу́жа О. М. – 2-е вид., допов. та перероб. Київ: Паливода А. В., 2008. 300 с.

Тимошенко Віра Іванівна,

головний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ ВИМІР ЗЛОЧИННОСТІ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ КРИМІНОЛОГІЇ

Анотація. Характеризується сутність злочину і злочинності з точки зору прихильників постмодерністської школи в кримінології,